

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κεφ. 2 – Η κοινωνία

Στόχοι, οι μαθητές/τριες να μάθουν:

- Να συσχετίζουν διαφορετικούς τύπους κοινωνιών στον χώρο και στον χρόνο.
- Να ανακαλύπτουν χαρακτηριστικά των κοινωνιών αξιοποιώντας στοιχεία του υλικού πολιτισμού καθώς και έργα τέχνης.
- Να περιγράφουν τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας στην οποία ζουν.
- Να υιοθετήσουν πνεύμα διαρκούς προσαρμογής.
- Να εξηγούν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας και να γνωρίζουν το περιεχόμενό τους.

Βασική ορολογία

- αγροτική κοινωνία	- κοινωνικός αποκλεισμός	- πελατειακές σχέσεις
- ανεπτυγμένες χώρες	- κυβερνοχώρος	- πληροφορική
- αναπτυσσόμενες χώρες	- λειτουργία των θεσμών	- πόλη
- αστικοποίηση	- μεταβιομηχανική κοινωνία	- πολιτικές αρετές
- βιομηχανία	- νεολιθική εποχή	- τεχνολογία
- βιομηχανική κοινωνία	- παρα-οικονομία	- τομέας υπηρεσιών
- βιοτεχνία	- παρα-πολιτική	- υποεκπαίδευση
- επανάσταση		- χωριό
- κοινωνικές ανισότητες		

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.1 Αγροτική κοινωνία

Αγροτικές κοινωνίες είναι αυτές που ζουν απ' την καλλιέργεια της γης.

Για να καλλιεργήσουν οι άνθρωποι τη γη, εγκαταστάθηκαν μόνιμα σε κάποιες περιοχές. Σε αυτές αναπτύχθηκαν οικισμοί που είχαν τείχη προστασίας, στοιχειώδες εμπόριο και στοιχειώδεις πολιτικές λειτουργίες.

Μόνιμοι οικισμοί εμφανίσθηκαν, στην νεολιθική εποχή, σε διάφορες περιοχές του πλανήτη, με διαφορετικές μορφές.

Στις μεγάλες αγροτικές κοινωνίες της αρχαιότητας σε Μέση Ανατολή, Αίγυπτο, Μεξικό [Αζτέκοι] & Περού [Ίνκας] αναπτύχθηκε σημαντικά και το εμπόριο.

Στις μεγάλες αγροτικές κοινωνίες που είχαν βασιλιά ή αυτοκράτορα, εμφανίστηκε και η δουλεία.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.1 Αγροτική κοινωνία

Μέχρι τη βιομηχανική επανάσταση [λίγο πριν τον 18^ο αι.] οι κοινωνίες ήταν κυρίως αγροτικές [π.χ. στην αρχαία Ελλάδα, στη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία] παρά τη βιοτεχνία και το εμπόριο που ανέπτυξαν. Οι περισσότεροι άνθρωποι απασχολούνταν σε γεωργικές εργασίες κι έμεναν σε χωριά (μικρές οικιστικές μονάδες).

Μετά τον 19ο αιώνα, επικράτησαν οι βιομηχανικές, αστικές κοινωνίες που απορρόφησαν τις αγροτικές κοινωνίες.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.1 Αγροτική κοινωνία

- Στις σύγχρονες, ανεπτυγμένες κοινωνίες (Ευρώπη, Β. Αμερική, Αυστραλία) η γεωργική παραγωγή εξελίχθηκε τεχνολογικά (βιομηχανική γεωργία). Ο αγροτικός πληθυσμός μειώθηκε.
- Στις αναπτυσσόμενες χώρες (σε Ασία, Αφρική, Ν. Αμερική) η γεωργική παραγωγή είναι ακόμα παραδοσιακή αλλά εξελίσσεται τεχνολογικά. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού απασχολείται στη γεωργία.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία

Βιομηχανική επανάσταση [18^{ος} – 19^{ος} αι.]:

μακρόχρονη και σύνθετη διαδικασία τεχνολογικών μεταβολών στην παραγωγή των προϊόντων, τις συγκοινωνίες, την οικοδόμηση κτηρίων κτλ. Ξεκίνησε από τη Βρετανία κι επεκτάθηκε στην Ευρώπη και στην Βόρεια Αμερική.

Κατά την εκβιομηχάνιση κατασκευάστηκαν μηχανές και χρησιμοποιήθηκε η δύναμη του νερού και του ατμού στην παραγωγική διαδικασία. Οι βιοτεχνίες, στις οποίες γινόταν μέχρι τότε η παραγωγή των διαφόρων προϊόντων, αντικαταστάθηκαν από τα εργοστάσια [βλ. πίνακα σ.21].

[Εκβιομηχάνιση: η χρησιμοποίηση των μηχανών στην παραγωγική διαδικασία]

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία

Αυτές οι αλλαγές, που προκάλεσε η εκβιομηχάνιση, έφεραν τους εργάτες από τα χωριά και τις μικρές πόλεις όπου ζούσαν, στα εργοστάσια γύρω απ' τα οποία δημιουργήθηκαν μεγάλες πόλεις με μεγάλους εργατικούς πληθυσμούς.

Έτσι άλλαξε η δομή της κοινωνίας, δηλαδή η οργάνωσή της, οι θεσμοί της, μέχρι κι ο τρόπος σκέψης των ανθρώπων.

Οι 6 σημαντικότερες κοινωνικές αλλαγές που συνέβησαν ήταν: ...→

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία

Οι **6 σημαντικότερες κοινωνικές αλλαγές** που συνέβησαν ήταν:

1. Αστικοποίηση:

συγκέντρωση του πληθυσμού στις πόλεις.

2. Αύξηση της προσδοκώμενης ζωής:

η εξέλιξη της ιατρικής και η βελτίωση της ποιότητας ζωής έδωσαν περισσότερα χρόνια ζωής στους ανθρώπους.

3. Αύξηση παραγωγής αγαθών – ζήτηση για νέα αγαθά:

η βιομηχανία αύξησε την παραγωγή. Η αύξηση της παραγωγής και η διαφήμιση δημιούργησαν νέες (καταναλωτικές) ανάγκες. Οι νέες ανάγκες έφεραν νέες συνήθειες και κοινωνικά πρότυπα (βλ. αυτοκίνητο).

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.2 Βιομηχανική κοινωνία

Οι **6 σημαντικότερες κοινωνικές αλλαγές** που συνέβησαν ήταν:

4. Ανάπτυξη εμπορίου και τραπεζών:

στις βιομηχανικές κοινωνίες αναπτύχθηκαν το εμπόριο και το τραπεζικό σύστημα

5. Ανάπτυξη βιομηχανίας – τομέα υπηρεσιών:

ο ήδη μεγάλος αριθμός εργαζομένων στους τομείς της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, ενισχύθηκε από πρώην εργαζόμενους στον αγροτικό τομέα, που αντικαταστάθηκαν από μηχανές (εκβιομηχάνιση γεωργίας).

6. Αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις:

οι σχέσεις από προσωπικές (στα χωριά) έγιναν απρόσωπες (στις μεγαλουπόλεις).

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Μια μεγάλη τομή που φέρνει ριζικές αλλαγές των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών, αναφέρεται συνήθως ως “επανάσταση”. Με αυτήν την έννοια, η ανθρωπότητα έχει ζήσει δύο επαναστάσεις στο παρελθόν και ζει μία τρίτη τώρα:

- η **1^η επανάσταση** ήταν η **καλλιέργεια της γης**, που γέννησε την αγροτική κοινωνία,
- η **2^η** ήταν η **βιομηχανική επανάσταση**, που μετέτρεψε την αγροτική κοινωνία σε βιομηχανική και
- η **3^η επανάσταση** είναι η **ραγδαία ανάπτυξη των επιστημών και της τεχνολογίας** που συμβαίνει τα τελευταία χρόνια και ορίζει πια την κοινωνία ως **μεταβιομηχανική κοινωνία**.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Περί τεχνολογίας:

Η τεχνολογία αφορά την αξιοποίηση κι εφαρμογή των επιστημονικών γνώσεων όχι μόνο στην παραγωγή, αλλά ακόμα και στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Τα τελευταία χρόνια, η τεχνολογία εξελίσσεται πολύ γρήγορα αλλά και διαχέεται [δηλαδή τη χρησιμοποιούν όλο και περισσότεροι άνθρωποι].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Περί τεχνολογίας:

Ο χρόνος που περνά απ' την εφεύρεση ως τη χρήση ενός επιτεύγματος [τεχνολογικού ή μη] γίνεται όλο και λιγότερος. Ενδεικτικά, απ' την ανακάλυψη μέχρι τη μαζική χρήση πέρασαν:

- 400 χρόνια για το βιβλίο
- 70 χρόνια για το τηλέφωνο
- 40 χρόνια για το ραδιόφωνο
- 25 χρόνια για την τηλεόραση
- 5 χρόνια για το διαδίκτυο

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Περί τεχνολογίας:

Η εξέλιξη της τεχνολογίας, μέσω συσκευών [π.χ Η/Υ] και εφαρμογών [π.χ. internet] αλλάζει γρήγορα την κοινωνία και τον τρόπο με τον οποίο ζουν και βιώνουν την καθημερινότητά τους οι άνθρωποι. Αλλάζει:

1. την ταχύτητα με την οποία οι άνθρωποι κινούνται στο χώρο [βλ. αυτοκίνητο, αεροπλάνο κλπ.] και
2. την ταχύτητα με την οποία οι άνθρωποι επικοινωνούν [βλ. τηλέφωνο, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, κοινωνικής δικτύωσης κλπ.].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Στην μεταβιομηχανική κοινωνία,

- ο δευτερογενής τομέας παραγωγής [βιομηχανία] συνεχίζει να υπάρχει ως δραστηριότητα ενώ
- ο τριτογενής τομέας [υπηρεσίες, εμπόριο, τράπεζες κτλ.] μεγαλώνει.

Παντού όμως, οι θέσεις εργασίας μειώνονται καθώς αυτοματοποιημένα μηχανήματα αντικαθιστούν τα ανθρώπινα χέρια. Η είσοδος της πληροφορικής στην ίδια τη βιομηχανία μετασχηματίζει τον τρόπο οργάνωσης και εργασίας της. Το εργοστάσιο ρυθμίζεται από υπολογιστές που οργανώνουν και κατευθύνουν κάθε φάση της παραγωγής του προϊόντος.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.3 Μεταβιομηχανική κοινωνία

Οι κοινωνικοί και πολιτικοί επιστήμονες διαφωνούν ως προς το ποιο μπορεί να είναι το μέλλον της μεταβιομηχανικής κοινωνίας.

- Κάποιοι από τους επιστήμονες προβλέπουν ότι θα αυξηθεί το ποσοστό του πληθυσμού των μεταβιομηχανικών κοινωνιών που θα έχει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση. Η εξέλιξη των μηχανών που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία θα αποφέρει πολλά περισσότερα προϊόντα και θα δημιουργήσει τους όρους για την εξάλειψη της φτώχειας.
- Άλλοι επιστήμονες αμφιβάλλουν κι επισημαίνουν ότι η μεταβιομηχανική κοινωνία δεν έχει κατορθώσει μέχρι σήμερα να λύσει τα μεγάλα προβλήματα της ανθρωπότητας [περιβαλλοντική καταστροφή, φτώχεια, μεγάλες οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Ο όρος “κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας” είναι ένας άλλος τρόπος ονομασίας της μεταβιομηχανικής κοινωνίας.

Η έννοια της κοινωνίας της γνώσης εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1960.

Διαφορές ανάμεσα στην βιομηχανική κοινωνία και στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας [βλ. πίνακα σχολικού βιβλίου σ.24 ή επόμενη διαφάνεια].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Βιομηχανική Κοινωνία

- η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στις μηχανές και την ενέργεια
- οι ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής [εργοστάσια, πλοία, καλλιεργήσιμη γη] έχουν την οικονομική και πολιτική δύναμη

Μεταβιομηχανική Κοινωνία [της Γνώσης και Πληροφορίας]

- η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στη γνώση και τη διαχείριση της πληροφορίας
- οι κάτοχοι της γνώσης (τεχνοκράτες) έχουν σχεδόν εφάμιλλη οικονομική και πολιτική δύναμη με τους ιδιοκτήτες των μέσων παραγωγής και αποκτούν

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Στην κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, οι χειρωνακτικές εργασίες αντικαθίστανται από ικανότητες

- επίλυσης ζητημάτων,
- δημιουργίας καινοτομιών,
- οργάνωσης και
- διαχείρισης πληροφοριών.

Η άποψη ότι η κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας θα έχει λιγότερα προβλήματα δεν φαίνεται να επαληθεύεται. Αντίθετα, κυριαρχούν τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα.

Μερικά από αυτά είναι: ... →

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Προβλήματα

1. Η τεχνολογία κι η κοινωνία δεν τρέχουν με τους ίδιους ρυθμούς. Οι εξελίξεις στην τεχνολογία, πολλές φορές, αλλάζουν τόσο πολύ τον κόσμο, που πολλοί άνθρωποι αδυνατούν να προσαρμοστούν. Πολλοί άνθρωποι αισθάνονται άγχος ή φόβο απέναντι στις νέες τεχνολογικές εφαρμογές και στη χρήση τους [π.χ. φόβος χρήσης του Η/Υ]. Αυτή η κατάσταση στην ακραία της μορφή, αποκαλείται τεχνοφοβία.
2. Η αλλαγή του τρόπου εργασίας λόγω τεχνολογικών μεταβολών, σε κάποιους τομείς, βιώνεται επώδυνα από πολλούς εργαζόμενους:
 - κάποιοι από αυτούς δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της εργασίας τους, ενώ
 - κάποιοι άλλοι χάνουν τη δουλειά τους, εξαιτίας της αντικατάστασής τους, από αυτοματοποιημένα μηχανήματα [τεχνολογική ανεργία].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Προβλήματα

3. Νέες κοινωνικές ανισότητες διαμορφώνονται. Δίπλα στην παραδοσιακή ανισότητα μεταξύ πλούσιων και φτωχών έρχεται να προστεθεί μια νέα ανισότητα: ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία και σε αυτούς που δεν έχουν.

Η πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία, όμως, προϋποθέτει εκπαίδευση. Η εκπαιδευτική πολιτική πρέπει να καταφέρει

A. να αναβαθμίσει / βελτιώσει την ποιότητα της εκπαίδευσης και

B. να δώσει πρόσβαση στην γνώση σε όλο και μεγαλύτερα τμήματα του πληθυσμού, μέσω της διεύρυνσης των ευκαιριών μόρφωσης.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Προβλήματα

4. Στην Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης, αλλάζει και η ποιότητα των κοινωνικών σχέσεων:

η διαπροσωπική σχέση [face to face] έχει αντικατασταθεί, σε πολλές περιπτώσεις, από τη σχέση ανθρώπων που ενδεχομένως γνωρίζονται μόνο μέσω των υπολογιστών τους [screen to screen].

Άρα οι άνθρωποι είναι αναγκασμένοι να αναζητήσουν νέες ισορροπίες στις σχέσεις τους.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Προβλήματα

5. Υπάρχει επίσης ανησυχία σχετικά με τον έλεγχο που μπορεί να ασκήσει η κάθε μορφής εξουσία στους χρήστες του διαδικτύου. Μια ιστορία για τις νέες τεχνολογίες που αποτυπώνει αυτούς τους προβληματισμούς: “Ένας θεολόγος ρώτησε έναν υπολογιστή αν υπάρχει Θεός. Ο υπολογιστής του απάντησε ότι δεν έχει αρκετά δεδομένα για να δώσει απάντηση στο ερώτημα. Συνέδεσαν έτσι τον υπολογιστή με άλλους μεγάλους υπολογιστές, αλλά και πάλι τα δεδομένα για να απαντηθεί το ερώτημα δεν ήταν επαρκή. Τέλος, συνέδεσαν τον υπολογιστή με όλους τους υπολογιστές του πλανήτη, με τους υπολογιστές στα αυτοκίνητα, τα ψηφιακά ρολόγια, τις συσκευές των νοικοκυριών και ο θεολόγος τού έθεσε πάλι το ερώτημα αν υπάρχει Θεός. Η απάντηση του υπολογιστή ήταν: Τώρα υπάρχει!” [A. Giddens, Κοινωνιολογία, σ. 523].

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

2.1.4 Κοινωνία της πληροφορίας και της γνώσης

Λύσεις

Πέρα από τα προβλήματα και τις ανησυχίες, οι Τ.Π.Ε. [Τεχνολογίες Πληροφοριών κι Εκπαίδευσης] αποτελούν σήμερα, βασικό μέσο εκσυγχρονισμού

- της Δημόσιας Διοίκησης,
- της παροχής υπηρεσιών υγείας,
- της εκπαίδευσης κτλ.

2.1 Από την αγροτική κοινωνία στην κοινωνία της πληροφορίας

Τέλος Ενότητας 2.1

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας προσδιορίζονται από 2 παράγοντες:

- τον **χρόνο** [ελληνική ιστορία]
- τον **χώρο** [η Ελλάδα αποτελεί όριο Ανατολής και Δύσης].

Χρόνος, χώρος και καθημερινή πράξη [“καθημερινότητα”] συνθέτουν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής και κάθε κοινωνίας.

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας:

1. Εξάρτηση και υποτέλεια

Το ελληνικό κράτος, για να βοηθηθεί στο ξεκίνημά του απ' τις Μεγάλες Δυνάμεις του 19^{ου} αι., ανέλαβε μεγάλες πολιτικές και οικονομικές υποχρεώσεις που διαμόρφωσαν καθοριστικά την ελληνική κοινωνία.

2. Καθυστερημένη βιομηχανική ανάπτυξη

Μέχρι να αναπτυχθεί βιομηχανικά η Ελλάδα, εισήγαγε πολλά βιομηχανικά προϊόντα [αυτοκίνητα, τρακτέρ, μηχανές] και εξήγαγε λίγα. Αυτό επιβάρυνε την ελληνική οικονομία, που αναγκαστικά στηρίχθηκε μόνο στη ναυτιλία, τον τουρισμό και τη μετανάστευση.

3. Αστικοποίηση

Τεράστιοι πληθυσμοί μετακινήθηκαν από την επαρχία προς την Αθήνα και τις άλλες πόλεις για να εργαστούν, όχι σε βιομηχανίες, αλλά στον δημόσιο τομέα και στον τομέα των υπηρεσιών. Στο λεκανοπέδιο της Αττικής συγκεντρώθηκε σχεδόν ο μισός πληθυσμός της Ελλάδας.

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Τα χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας:

4. Κυριαρχία της μικρής ιδιοκτησίας

Το μεγαλύτερο ποσοστό των αγροτών στην Ελλάδα είχε πολύ μικρή ιδιοκτησία γης. Αυτό είχε ως 1^ο αποτέλεσμα τη μικρή παραγωγή και τη φτώχεια, οπότε πολλοί αγρότες εγκατέλειψαν την γη τους. Ως 2^ο αποτέλεσμα είχε το χαμηλό βαθμό εκβιομηχάνισης της γεωργίας [ελάχιστοι έκαναν επενδύσεις σε μηχανήματα και σύγχρονα συστήματα].

5. Πελατειακές σχέσεις

Το ελληνικό κράτος ως μοναδικός σταθερός εργοδότης, πρόσφερε “σιγουριά”. Γι’ αυτό, πολλοί πολιτικοί που μεταχειρίζονταν τους ψηφοφόρους τους σαν πελάτες, “εξαγόραζαν” ψήφους διορίζοντας ψηφοφόρους και τους συγγενείς τους στο δημόσιο.

6. Αντιπαραγωγική και παρασιτική νοοτροπία

Αυτή η οικονομική, κοινωνική και πολιτική δομή [πελατειακές σχέσεις – σιγουριά Δημοσίου] οδήγησε ένα μεγάλο τμήμα του πληθυσμού να ψάχνει την εύκολη λύση. Να αναζητεί δηλαδή, τρόπους απόκτησης εισοδήματος χωρίς να προσφέρει το ανάλογο προϊόν ή υπηρεσία.

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Φαινόμενα που έχουν εμφανιστεί στην ελληνική κοινωνία:

1. Παρα-οικονομία

Αφανής οικονομική δραστηριότητα που δε δηλώνεται στις φορολογικές αρχές. Αυξάνεται ή μειώνεται ανάλογα με τη στάση του κράτους απέναντι στη φοροδιαφυγή. Πρώτη συνέπεια είναι ότι το κράτος χάνει έσοδα και δεύτερη συνέπεια είναι ότι οι φορολογικά συνεπείς πολίτες αισθάνονται αδικημένοι.

2. Υποβάθμιση της πολιτικής

Τα τελευταία χρόνια η οικονομική εξουσία (επιχειρηματίες, πολυεθνικές επιχειρήσεις, τράπεζες κτλ.) έχει αναβαθμιστεί και επηρεάζει σημαντικά την πολιτική εξουσία (πρωθυπουργός, κοινοβούλιο κτλ.) που έχει υποβαθμιστεί. Η κυριαρχία της οικονομίας επί της πολιτικής, διεθνώς, είναι ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της σύγχρονης δημοκρατίας.

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Φαινόμενα που έχουν εμφανιστεί στην ελληνική κοινωνία:

3. Προβληματική λειτουργία των θεσμών

Τέτοιο παράδειγμα είναι η τυπολατρία – νομολατρεία, δηλαδή η επιμονή στον τύπο και όχι στην ουσία. Σχεδόν για τα πάντα χρειάζεται νόμος. Αλλά επειδή

- το σύστημα είναι πολύπλοκο,
- ο προγραμματισμός είναι κακός και
- οι ρουσφετολογικές ρυθμίσεις είναι πολλές,

τελικά οι νόμοι είναι πάρα πολλοί & αποτρέπεται η καλή λειτουργία της κοινωνίας & της πολιτείας. Δημιουργείται η αίσθηση ότι οι νόμοι υπάρχουν για τους οικονομικά & κοινωνικά αδύναμους, ενώ οι οικονομικά & πολιτικά ισχυροί μπορούν να ξεφεύγουν.

4. Έλλειψη προγραμματισμού

Η χώρα δεν έχει μακρόπνοο & μακροχρόνιο σχέδιο για την οικονομία, την εκπαίδευση, τις υπηρεσίες υγείας κτλ. Επικρατεί η εντύπωση της προχειρότητας [“ράβε ξήλωνε”]: Κάθε υπουργός & κυβέρνηση ακυρώνει, συχνά, δράσεις & σχέδια των προηγούμενων υπουργών και κυβερνήσεων.

2.2 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής κοινωνίας

Τέλος Ενότητας 2.2
Τέλος 2^{ου} κεφαλαίου

Κεφ. 2 – Ερωτήσεις – Ασκήσεις – Δραστηριότητες

Α΄ ΟΜΑΔΑ

1α. Βάλτε Σ (Σωστό) ή Λ (Λάθος) στην αντίστοιχη απάντηση:

- ___ Κυρίαρχος οικονομικός τομέας της αγροτικής κοινωνίας είναι το εμπόριο.
- ___ Το ελληνικό κράτος ιδρύθηκε σε συνθήκες εξάρτησης και υποτέλειας από τις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής.
- ___ Η πολυνομία προωθεί την καλή λειτουργία της κοινωνίας.
- ___ Στην μεταβιομηχανική κοινωνία αναπτύσσεται ο τομέας των υπηρεσιών.
- ___ Τεχνοφοβία είναι η ακραία μορφή του άγχους που προκαλεί η νέα τεχνολογία.

1β. Μεταβιομηχανική κοινωνία είναι (βάλτε σε κύκλο την σωστή απάντηση):

- α. Η κοινωνία που δεν έχει βιομηχανία.
- β. Η κοινωνία που στηρίζεται αποκλειστικά στην πληροφορική.
- γ. Η κοινωνία που η πλειονότητα του πληθυσμού ζει σε μεγαλουπόλεις.
- δ. Η κοινωνία στην οποία η οικονομική ανάπτυξη στηρίζεται στη γνώση και τη διαχείριση της πληροφορίας.
- ε. Όλα αυτά.

1γ. Να αντιστοιχίσετε τις έννοιες της Α΄ στήλης με τις έννοιες της Β΄ στήλης, γράφοντας τον αντίστοιχο αριθμό της Α΄ στήλης στο κενό της Β΄ στήλης.

Α΄ στήλη

1. μεταβιομηχανική κοινωνία
2. αγροτική κοινωνία
3. βιομηχανική κοινωνία
4. βιοτεχνία
5. υποεκπαίδευση

Β΄ στήλη

- ___ κοινωνικός αποκλεισμός
- ___ πόλεις
- ___ χωριό
- ___ πληροφορική
- ___ χειροκίνητες μηχανές

2α. Αναπτύξτε την έννοια και τα χαρακτηριστικά της βιομηχανικής κοινωνίας.

2β. Να εξηγήσετε γιατί η εξέλιξη της τεχνολογίας αλλάζει την αίσθηση του χώρου και του χρόνου.

Β΄ ΟΜΑΔΑ

1α. Να αναλύσετε τις αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις που έχει επιφέρει ο κυβερνοχώρος αναφέροντας και ένα παράδειγμα.

1β. Να εξηγήσετε με ένα παράδειγμα την άποψη ότι «η διάκριση ανάμεσα σε αυτούς που έχουν πρόσβαση στη γνώση και την πληροφορία και σε αυτούς που δεν την έχουν συνιστά μια νέα μορφή ανισότητας».

2α. Η παρα-οικονομία συνδέεται με τη φοροδιαφυγή, και αν ναι, πώς;

2β. Τα χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας. Εξηγήστε, με ένα παράδειγμα από την καθημερινότητά σας, αν ισχύουν.

Επιπλέον:

– Πώς μπορεί να αντιμετωπισθεί η κοινωνική ανισότητα που προκαλείται από την άνιση πρόσβαση στη γνώση και την τεχνολογία;